

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetuse: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“ Telef. 18-66

2. köide.

Tallinnas, 12. mail 1923.

Nr. 12.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Homo oeconomicus: Mõned teesid ja ääremärkused meie tollipoliitika suhtes. J. Marjamaa: Piiritustööstus. Suurmtüügi hindade liikumine aprillis. Ajakirjandus. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 11. mail 1923.

Hoiusummad ja laenuid Eesti pankades.

Eesti Panga ja erapankade hoiusummad on kasvanud viimastel aastatel järgmiselt:

	1.I.20	1.I.21	1.I.22	1.XII.22
		miljonid margad.		
Eesti Pank	55,1	446,1	895,1	1.082,9
Era aktsiapangad	66,2	244,7	644,1	1.143,1
Panga kontorid	31,3	363,5	175,9	323,2

Protsentides oli kasvamine järgmine:

	1.I.20	1.I.21	1.I.22	1.XII.22
Eesti Pank	100	810	1622	1964
Era aktsiapangad	100	369	973	1727
Panga kontorid	100	1.160	562	1031

Viimastest arvudest on näha, et erapangad hoiusummade kogumisel Eesti Pangale hakkavad järgi jõudma. Muidugi tuleb arvesse võtta, et Eesti Panga hoiusummad aasta esimesel poolel riigi hoiusummade arvel kiirelt kasvavad. Viimasel aastal on era-aktsiapankade ja pangakontorite hoiusummade kasvamine peaaegu ühesuguse kiirusega läinud.

Selsamal ajal oli laenusid väljas:

	1.I.20	1.I.21	1.I.22	1.XII.22
		miljonid margad		
Eesti Pangal	53,4	448,0	1.355,5	2.920,4
Era-aktsiapankadel	52,0	268,4	785,2	1.720,9
Pangakontoritel	13,9	714,9	113,9	407,4

Ehk protsentides:

	100	839	2520	5470
Eesti Pangal	100	515	1509	3310
Pangakontoritel	100	5140	820	2939

Muutused arvesse võtmata, mis pangakontorite laenudes avalduvad, ja mis nähtavasti lihtsalt mitmesuguste arvestusviiside arvele tulevad kirjutada, paistab silma, et Eesti Panga laenuid võrdlemisi palju kiire-

mini on kasvanud, kui teistel pankadel, ehk küll viimase aasta jooksul mõlemad summad peaaegu ühetaoliselt on kasvanud (vähe üle 100%).

Huvitav on vahetõde väljaantud laenuid ja hoiusummade vahel.

Iga 100 marga hoiusummade kohta oli pankadel välja antud laenusid:

	1.I.20	1.I.21	1.I.22	1.XII.22
Eesti Pank	97	100	151	269
Era-aktsiapangad	79	110	122	151
Pangakontorid	44	196	65	126

See võrdlus näitab väga piltlikult, mis-suguses ebanormaalses seisukorras meie era-aktsiapangad praegu on, olles sunnitud laenusid andma $1\frac{1}{2}$ korda rohkem, kui neil resursidid käepärast. Eesti Panga laenuid on osalt teist laadi ja sinna hulka kuulub ka erapankade finanseerimine, nii et neid erapankadega võrrelda ei saa. Pangakontorite aruanded aga tarvitavad nähtavasti kontroleerimist.

Eesti pankade äriseisu kohta 1922. aasta üksikutel kuudel leiab lugeja andmed kroonika alt. Selle juure ei või tähendamata jätta, et Eesti Panga bilansid, mis „Eesti Statistikas“ mujal trükitud, mitte kõigiti kokku ei lähe andmetega kokkuvõtetabelis, ehk need vahed küll väga suure tähtsusega ei ole. Trükivigadest torkas meile silma ainult üks suurem – era-aktsiapankade korrespondendid on üles antud 1. mail 828,2 milj., peab aga olema 328,2 milj.

Kontrastid. Päevaleht kirjutab Tallinna suurte „patisakste“ kiirrongi kohta, mis suvel Tallinna-Haapsalu vahel käima pandakse:

Vilguke, viirastus lähemasse tulevikku.

Sõitsin 1. mai hommikul uuel korraldud kiirrongil Haapsalu poolt Tallinna poole. Ei veel 90 klm. tunnis, aga vististi poolevõrra selle lähedale. Väikusime väiksematest vaksalitest mööda peatamatult. Ka Sauelt. Seal kohtasime teise Tallinna poolt tuleva rongiga nii punkti peal, et lühikesel, ainult vaksaliesisel kahe-roopalisel kummagil rongil peatada ei tulnud, vaid vurasime uhkelt üksteisest vastamisi mööda. See on võit, väike uhke silmapilk meie raudtee ajaloos. Oli tunne, nagu oleksime äkki väljaspool kodu, väikest, alles hiljuti asutatud „kartuli vabariiki“, kusagil Euroopas. Pigistasin silmad kinni ja nägin, kuidas varsti nii kogu liinidel Haapsalu ja Tallinna vahet, Tallinna ja Narva vahet, Tartu, Petseri ja Pärnu vahet üksteisest mööda kihutavad.“

5. mail sõitsin ühest vähemast suvituskohast õhtul Tallinna. Rong pidi minema kell $3/49$. Ajaks vaksalisse tulles, leidsin selle olema pimedas; kassa oli kinni ja ülemusi ei olnud kusagil näha. Rongiootajad liikusid jaamaesisel kui varjud. Küsisin, kuna rong tuleb. Keegi ei teadnud, teati ainult nii palju, et harilikult k. 9 ümber tuleb. Läksin sõiduplaani otsima. Leidsin ühe kassa kõrvalt, aga hundisilma valgusel, mis ooteruumi teises otsas vilksus ja haises, ei saanud numbrid lugeda. Läksin

1. klassi puhvetisse, mis valgem oli. Seal ilutsesid seinal küll kaks sõiduplaani, kuid mõlemad olid veel talvised. Puhvetineult küsides sain vastuseks, et tema ei tea, kuna rong tuleb, ei tea ka veel uut sõiduplaani. Sellest ei olla ka midagi kasu, sest et rong peaaegu kunagi plaani järgi ei tule. Läksin siis piletisabasse ja hakkasin ootama. Viimaks muidugi tuli rong, midagi ei vilksunud, ainult venis. Istusin pimedasse vagunisse, kus Afrika palavus valitses, ja varsti algas ka sõit. Sõitsime ja seisime, seisime ja sõitsime. Muidugi tulid ka silmad kinni pigistada ja tukkuda, aga tuleviku-viirastuste asemel hakkas vaevama mingisugune rumal painajalik mõte, et aeg tikub olevikku seisma jääma. . . Päike jäi seisma Kiideonis ja kuu Ajaloni orus. . . Iseäranis piinav oli, kui 3–4 versta enne järgmist jaama tunduma hakkas, kuidas rongijuht oma rongi jaama sissesõiduks ette valmistab. Oli tõesti tundmus, et mitte rong, vaid aeg seisma hakkab jääma. Viimaks oleme Ülemistel. See neetud Ülemiste, kus inimene kodu nähes, peab vastu tulevat kiirrongi ootama! Vaatad aknast välja ja kujutad ette, et omal masinal siit 10 minutiga kodu saaks, aga jalad on liig lühikesed sealse pori jaoks. Pigistad jälle silmad kinni ja lased end oleviku-viirastustel piinata, kuni viimaks rong pärimäge ometi veerema hakkab ja tuled tee ääres kiiremini vilksuma. Mis oleks viga, kui meie raudteed igale poole päri mäge oleks?

Mõned teesised ja ääremärkused meie tollipoliitika suhtes.

Homo oeconomicus.

Et meie ammu juba oleme jätnud vaba-kaubanduse põhimõtte, mida meie oma riigi rajamisel väljaspool riigi piire väga julgelt propageerisime, on igaühele selge. Sellest ei ole midagi järele jäänud. Eesti seisab praegu oma tollipoliitikas täiesti proteksionismi alusel. Praegusel korral kaitseme meie oma tollidega peaaesjalikult tööstust, mis meie osalt Vene ajast oleme pärinud, osalt ise sisse seadnud ja osalt veel sisse seada kavatsame. Kuid arvatavasti ei ole see aeg enam kaugel, kus nõudmised tekkivad tollikaitse asjus meie põllumajandusele. Juba

nüüd konkureerib Vene rukis Tallinna turul Eesti rukkiga, põllumehed kaebavad madalate hindade üle ja hiljuti olla jälle, nagu vanastegi, Daanist Eestisse kapsaid toodud, mis meie aiaviljakasvatajate muidugi rasket seisukorda veel raskemaks teeb. Nii on meil õieti veel üsna väikene samm astuda – proteksionismist neomerkantilismi, mille klassikaliseks eeskujuks ennesõjaaegne Saksamaa oli.

Mingisugust läbilöövat sihtjoont leida meie tollitariifi labürintis on kaunis raske, võib olla koguni lootusetu. Esimesena tuleb

muidugi nimetada fiskaal-huvi, mis terve rea harilikkude fiskaal-tolli objektide kohta arvatavasti mõõduandev oli. Suhkur, tubak, alkohoolilised joogid jne. annavad igalpool kõige suuremat tollisissetulekut. Fiskaal-huvi juure seltsivad võrdlemisi ebamäärsed merkantilismi ajajärgust pärit motiivid meie kaubandus-bilansi aktiivsuse suhtes. Need igavesed arutused selle bilansi ümber! Raha väljaveokeelud ja selle sarnased korraldused, millest meie nüüd, tänu jumalale, sedakorda praktiliselt üle oleme saanud. Kogu see ideoloogia on merkantilistide majandustarkus, ainult 20. aastasaja ametlikus keeles väljendud. Võitlus luksusasjade sisseveo vastu kõrge tolliga on ühtlasi koduse luksus-industri edendamine, sest luksusasjade t a r v i d u s ei ole meil reguleeritud. Sellega ei taha meie muidugi luksustollide, kui seesuguste vastu vaielda, sest see on kaudne maks jõukamate kihtide peale, kuid jätame siiski lahtiseks küsimuse, kui palju ja kuidas see maks teiste kihtide peale üle vee-retakse.

Ülejääv osa meie tollipoliitika hoonest on üles ehitatud Eesti tööstuse kaitse alusel, kuid mis selle kaitsega õieti kätte peab saadama, ei ole millegistki näha. Selles asjas näib üldiselt valitsema kaunis suur meeltesegadus ja vahepeal elab tariifi-komitee sellest, et juhuslikult kord ühte, kord teist normi üksikute ettevõtete pealekäimisel kõrgendab. Lõppude lõpuks ei aeta sellega mingisugust tolli-politiikat, sest et selle poliitika põhimõtted kindlaks määramata on.

Eesti rahvamajanduse alus on põllupidamine, milles arvatavasti 70% töötavast rahvast tegevad on. 50% meie väljaveost on põllusaadused, üle 60% põllu- ja ümber-töötamata metsasaadused (lauad, palgid, propsid, liiprid). Seda peab igaüks, kes Eestis majanduspolitiikat tahab ajada, eest-kätt meeles pidama.

Meie tööstuses, nii nagu ta praegu olemas, võib vahet teha kolme laadi ettevõtete vahel. 1) Suur-ettevõtted, mis kodumaa tooresained ümbertöötavad ja kes ka välisurgudel võistelda suudavad: puutööstus, paberitööstus, tsemenditööstus, tekstiiltööstus (lina!), igasugune kartulitööstus, nahatööstus jne; 2) Vene ajast pärit olerad suurtööstuse harud, millel siin loomulikku pinda ei ole ja mis suurema turu jaoks kui Eestit määratud: metallitööstus ja (tingimisi) tekstiiltööstus (puuvill!); 3) vähemad ettevõtted, mis peaasjalikult sisemise turu jaoks töötavad, millest aga mõned

alad, kas ajuti ehk pikemaks ajaks esimesse gruppi võivad sattuda (tikutööstus, seebitööstus).

Mis puutub esimesesse gruppi, siis ei tarvita see grupp kaitsetollisid. Sedalaadi ettevõtete jaoks on kaitsetoll mõeldav ja nende seisukohast soovitav ainult suure ilmariigi piirides. Kaitsetolli piirides olles võivad nad hindu siseturul, kui see küllalt suur on, kõrgel hoida, ja oma ülejääkisid dumping süsteemil välismaal realiseerida, et täie hooga produtseerida ja sellega produktiooni kulusid madalal hoida. Niisugusel korral on neile ettevõtetele asjaolu ükskõikne, et kaitsetollid üldse hindade pinna ja sellega ühes ka nende produktiooni-kulud kõrgeks ajavad. Kahjude vastu välisturul kaitsevad nad ennast tuludega siseturul. Eesti turg ei või neile selles suhtes mingisugust garantiid anda, sest et ta liig väike on. Kui, näit., mõni ettevõtte ainult 10% oma produktioonist siseturule suudab mahutada, siis ei saa ta sellega välisturul saadavaid kahjusid kuidagi katta. Tegelikult ongi, näit. kodumaa paberi hind siseturul ennem madalamana püsinud, kui väljamaal. Sellelt seisukohalt vaadates ei peaks selle grupi ettevõtetele mingisugust tulu olema kaitsetollide suhtes ja nende püüd peaks olema kaitsetollisid üldse vähendada, mis elukallidust vähendaks ja odavamalt produtseerida lubaks (väljaarvatud muidugi aktsiisidega koormatud tööstusharud, kus kaitsetoll loomulikult tarvilik).

Teise grupi ettevõtted on Eestis tekkinud Vene ajal peaasjalikult kahel põhjusel: 1) töötades väljamaa tooresaine ja küttega, ja saates oma toodangut Venemaale, oli nende asukoht Eestis kõige soodsam, veokulude suhtes, 2) Eesti töölise intelligenti ja produktiivset oli suurem Vene töölise omast. Kuna nende praegune turg Eestiga piiratud on, ja nad oma produktiooni loomulikkudel tingimistel Lääne-Euroopa turgudele ei suuda saata (kahekordne vedul!), siis on nemad omas praeguses suuruses väljasuremisele pühendud, kui neile Vene turg ei avane. Konkureerida võivad nad Lääne-Euroopas ainult kõige suurema tööliste väljakurnamise teel, missugune võimalus aga juba suuremalt osalt kodunud on. Eesti marga kiire langemise ajal töötasid puuvillavabrikud Lääne-Euroopa jaoks suurte kasudega, nüüd aga kahaneb see võimalus iga päevaga. Nendel ettevõtetele nende praeguses suuruses elu sees hoida koduste abinõudega (kaitsetollid ja riigiabirahad), käib vististi nii väiksel riigil, kui Eesti, üle

õu, mida praktiline katse Balti tehasega vist küll igale päevaselgeks on teinud. Nende päästmiseks on ainus tee turu laiendamine Idasse ja Lõunasse. Kuidas seda teha, on ise küsimus.

Viimane grupp – ettevõtted, mis siseturu jaoks töötavad – on see, keda kaitsetollid otsekohe eluliselt huvitavad. Need ettevõtted kuuluvad kõik loomulikult väike- ja kesktööstuse hulka, kuna Eesti turg suurtööstuse jaoks üleüldse liig väike on. Kui arvusid uskuda, siis peab ütleva, et meie kaitsetolli politik sel alal tõesti juba natukese ajaga suuri tagajärgi on saavutanud. Nii oli töökaitse komisсарide järevalve all ettevõtteid:

	Jaani. 22.	Jaani. 23.
Suurtööstuses.	151	172
(üle 20 tööl.)		
Kesktööstuses.	409	609
(alla 20 tööl.)		
Väiketööstuses	364	389
(alla 5 tööl.)		

Kui need arvud midagi tõendavad, siis küll ainult seda, et meil kesktööstuste arv, mille hulka muidugi kuulub ka ettevõtete kasvamine meie ametlikus statistikas, uhkelt suurtööstuseks nimetud gruppis, kiirelt kasvamas on. Ise küsimus on, kui palju see nähtus iseenesest soovitatav ja Eesti üldmajanduse edenemise seisukohalt õigustatud on.

Töövõljalikus väikestes ettevõtetes on väike, nemad raiskavad harilikult ka palju rohkem (tihti väljast sissetoodud) tooresaineid, kui suur-ettevõtteid. Juba sellist seisukohalt on tollipoliitik, mis sarnaste ettevõtete kaitse oma ülesandeks teeb, vähe põhjendatud. Kuid küsimusel on oma teine külg, mis võib olla suuremat tähtsust ära teenida. Meie tuleme oma esimese väite juure tagasi, nimelt, et põllumajandus Eestis rahvamajanduse aluseks on. Uuesti tekkinud väike-ettevõtete peaturuks on loomulikult maa. Nende ettevõtete kunstlik edendamine, olgu maal ehk linnas, kõrgete kaitsetollide varal, mis neid võitlusvõimuliseks teeb väljamaa vastavate suur-ettevõtetega, võib sündida ainult, ehk vähemalt peaaegjalikult maa, s. t. põllumajanduse edenemise kulul. Kui näit., Tallinnasse „keemiatehas“ asub, mis kõrgete tollide kaitse sellega tegemist hakkab tegema, et väljamaalt sissetoodud essentsid Eesti piiritusega segada ja siis „oma“ lõhnaõlisid turule saadab, mis oma alaväärtusluse pärast peaaegjalikult maal tarvitajaid leiavad, siis kaotab selleläbi Eesti põllumajandus

mitmes suhtes. Esiteks kaotab ta töölised, kes maal põllutöös võib olla sigivamalt oleks töötanud, kui uues vabrikus; teiseks kaotab ta kui lõhnaõlide tarvitaja kõrgete hindade kaudu. Põllumajanduse produktiiviteet langeb ja ühtlasi läheb produktisioon kallimaks. Tagajärjena väheneb põllumajandusline eksport ja jääb küsitavaks, kas kaitsetolliga tõesti kaubabilansi on paranud või koguni halvendud.

Oma arutuste lõpul saame edaspidise diskussiooni lähtepunktina järgmised teesid:

Kõrvale jättes fiskaalseid ülesandeid, peab meie tollipoliitik olema selle poole sihitud, et

1. Eesti põllumajandust ja põllumajanduslik produktisiooni tõsta ja põllusaaduste väljavedu suurendada, mis praegu juba meie väljaveos kõige tähtsamat osa etendavad;

2. ettevõtete edenemist toetada mis meie oma tooresaineid ümbes töötavad, ja juba praegu ilmaturul täiesti võistlusvõimulised on;

3. suur-ettevõtetele, mis välisurgudel võistlusvõimetud ja siseturu jaoks liig suured, tollivabasisid turge leida, ehk, kui see võimata, siis mitte katsuda nendes kapitali ja töölisi riigi kulul kinni pidada;

4. mitte ajakõrgusel seisva väiketööstuse edendamiseks ja kasvatamiseks kaitsetollide varal loobuda, sest et see meie põllumajanduslik produktisiooni halvab;

5. valvata selle järel, et sub. 2 nimetud ettevõtete tollikaitse mitte niisuguseks ei kujuneks, mis neile ettevõtetele dumping süsteemi käsitust võimaldaks (tikutööstus?), sest viimane oleks väiksele rahvamajandusele kihvt.

Neist teesistest väljamineks peaks meie tollid olema selles osas, mis mitte fiskaalseid huvisid taga ei aja, minimaalsed, sest need Eesti tööstusalad, mille edenemises Eesti rahvamajandus huvitud on, kaitsetollid ei tarvita, vaid ümberpöörduvalt, huvitud on elukalliduse vähenemises, mis neile võimaldab odavamalt produtseerida ja seda parematel tingimistel ilmaturul võistelda. Meie rahvamajandus on liig väike selleks, et omale luksust lubada kõrgete kaitsetollide varal kõike katsuda kodus valmistada. Sel teel loodud ettevõtted oleksid loomulikult liig väikesed et olla ühtlasi moodsad; selsamal ajal oleks see meie tootjõudude killustamine, mis meil edenemisvõimulised on.

Lõpuks ei või allakriipsutamata jätta, et see tootejõudude killustamine sisaldab eneses ka väikeste kapitaalide killustamist, mis põllumajanduses kogunevad ja sealt väiketööstusesse valguvad, mis kaitsetollide all suuri sissetulekuid lubab, kuna need eest-

kätt meie põllumajandus ja sellega ühenduses olevad tööharud tarvitavad. Viimaste jaoks tekkib sellest tarvidus riiklise finantseerimise järgi, tarvidus, milles riik ise oma tollipoliitikaga süüdi on.

Piiritustööstus.

J. Marjamaa.

Piiritus-tööstus on Eestis väga lähidalt seotud põllumajandusega. Enne ilmasõda töötasid Eestis 283 piiritusevabrikut. Need asusid mõisates kui põllumajanduse kõrvalharud ja olid tegevuses harilikult 6–7 kuud aastas, nimelt sügisel ja talvel. Piirituse valmistamiseks tarvitati peaaesjalikult kartulid, mida mõisates ja osalt ka ümbruskonna taludes laialiselt arenenud kartulikasvatus andis. Vähemal määral, umbes 1/14 kartulitarvitusest, tarvitati veel linnakseid, mida sealtsamast saadi, ja maisi, mis Venemaa siseturg andis. Sama saavutati kütteeaine – puu – mõisa metsadest ja põllumajanduse otstarbeks peetavate hobustega toimetati piiritus müügikohtadele saatmiseks lähemasse linna ehk raudtee jaama. Tööstusest ülejäänud jäätised, n.n. praak, kasutati aga loomade nuumamiseks põllumajapidamises ära. Suurem osa valmistatud piiritusest müüdi Venemaa põhjapoolsetesse – Peterburi-, Pihkva-, Arhangelski ja Novgorodi kubermangudesse, kuna umbes 1/10 osa kohalisele turule saadeti. Piirituse kogutoodang 1913/1914. a. hooajal ulatas 346.000.000 kraadini.

Ilmasõja algusel keelas Vene valitsus piirituse- ja viinamüügi ära ja vabrikud katkestasid oma tegevuse. 1917. a. revolutsiooni ja enamlaste võimulolemise ajal hävitati enamlaste poolt paljude vabrikute ruumid ja sisseseaded. Eesti Vabariigi algpäevadel olid piirituse tagavarad täiesti otsa lõppenud ja vabrikutele anti luba tegevust alustada. Et piirituse ja viina joogiks tarvitamine keelatud ja maal toiduainete puudust tunti, oli valitsus sunnitud piirituse valmistamist piirama. 1918–1920. a.

anti piiritust ainult arstlisteks ja tehnilisteks otstarbeks. Piirituse ja viina joogiks tarvitamise keeld tõi aga salajase viinapõletamise esile, mis väga laiali lagunes. Et salajasele viinapõletamisele ja sel teel toiduainete raiskamisele piiri panna ning riigikassale sissetulekut piiritustööstusest anda, võeti 27. aprillil 1920. a. Asutava Kogu poolt piirituse- ja viinamüügi kohta käiv seadus vastu. Vastuvõetud seaduse järele kuulutati piirituse- ja viina valmistamine ja müük Vabariigi Valitsuse ainuõiguseks. Valmistatava piirituse hulga iga hooaja jaoks määrab Vabariigi Valitsus kindlaks. Üle 1/2% etüülalkoholi jookide (veinide, napside, likööride jne.) valmistamiseks ja müügiks on Vabariigi Valitsuse luba tarvilik. Piiritust müüdatakse tervishoidlisteks, tehniliseks, teaduslikeks ja isiklikeks otstarbeks ning väljaveoks. Isiklikeks otstarbeks saab iga meeskodanik, kes üle 20 a. vana, igas kuus 1/2 toopi 95° piiritust ehk 1 1/4 toopi 40° viina sellekohase loaga, mille tema kohalisesse linna- ehk maakonna valitsusest saab. Linna- ehk maakonna valitsused võivad Rahaministeriumi nõusolekul I järgu restoräänidele, seltsidele ja laevade einelaudadele viinamüüki koha peal isiklikuks tarvitamiseks ilma loata lubada. Piirituse hinna määrab Rahaminister ja Vabariigi Valitsus kindlaks. Riigi heaks võetakse eripatendimaksu restoräänidelt ja einelaudadelt, kellele viinamüük lubatud, sama võetakse veel piirituse pealt riigiheaks aktsiisimaksu.

Sellest ajast peale on piiritustööstus aastastalt laienenud, kuid ennesõjaegseni tasapinnani pole ta veel jõudnud. Tema laienemist pildistab järgmine tabel:

	1913/14. a.	1918/19. a.	1919/20. a.	1920/21. a.	1921/22. a.
Töötavate vabrikute arv	283.	13.	77	135	178

	1913/14 a.	1918/19. a.	1919/20. a.	1920/21. a.	1921/22. a.
Aastane toodang tuhandetes kraadides.	346.183,0	2.948,6	27.743,3	51.611,9	67.496,9
Aastane tooresainete tarvidus:					
a) kartulaid:	14.805.945 pd.	203.143 pd.	1.763.664 pd.	3.277.661 pd.	4.117.403 pd.
linnakseid:	1.072.679 „	11.600 „	89.000 „	143.565 „	186.408 „
maisi:	1.957.143 „	—	—	—	—
muid aineid:	227.288 „				
		Keskmiselt umbes 1000 pd. aastas.			

Maisi tarvitamine jäi 1918/19. a. hooajast täiesti ära; sest Venemaalt polnud seda võimalik saada, kuna jälle mujalt ostmine piirituse hinna liig kalliks oleks ajanud. Sellega on seletatav ka asjaolu, et kuigi piiritusetööstuse aastane kogutoodang

Vene ajal umbes kuus korda 1921/22. a. suurem, kartulaid umbes kolm korda rohkem on tarvitatud.

Vabariigi kestvuse ajal on piiritusemüük ja tarvitamine järgmine olnud:

	1919. a.	1920. a.	1921. a.	1922. a.
	K r a a d i d e s			
Isiklikeks tarvitamiseks nimeliste lubade järele:	—	7.784.550	28.731.618	27.313.822
Restoraanidele:	—	3.095.046	3.953.566	3.685.373
Mitmesuguseks, nagu: arstlikeks, tehniliseks, likööritööstuse jne. otstarbeks ja toorespiiritusena:	1.021.067	3.982.050	2.668.011	3.983.697
Väljamaale:	860.085	11.731.487	7.261.340	17.399.900

Neist arvudest on näha, et piiritusemüük viimasel kahel aastal võrdlemisi ühtlasena tundub sisemaal, kuna aga väljamaale vedu 1922. a. eelmistest aastatest kõige suurem. Seda tuleb seletada piirituse väljaveo mõnigate kitsenduste ära kaotamisega ning Rahaministeeriumi korraldusega, et piiritusetöösturid üle kindlaks määratud normi piiritust väljaveoks võivad valmistada, millele töösturid ise turu peavad leidma. Et piirituse väljaveost Venemaale praegusel ajal juttu olla ei saa, on töösturid sunnitud mujal turgu otsima. Selle leidmine on aga kaunis raske olnud, sest hinna alal on raske võistelda ja turg on keelseaduse maksmapaneku tõttu mitmes maa-des, nagu: Soome, Rootsi, Norra jm. kitsaks jäänud.

Piiritusevabrikute omanikkude suhtes on viimastel aastatel ka suur muudatus sündinud, mis pole mõjuta jäänud nende tegevuses ja saaduste turu leidmises. Kuni

Asutava Kogu poolt 1919. a. vastuvõetud maaseaduse maksmapanemiseni olid suurema osa piiritusevabrikute omanikkudeks üksikud isikud — mõisnikud — kelle mõisates vabrikud asusid. Nimetatud maaseaduse maksmapanemisega kuulutati aga riigistatuks mitte üksi mõisate päralt olevad maad ja metsad, vaid ka põllumajanduslised ettevõtted, mille hulgas piiritusevabrikud. Viimaste kasutamiseks moodustasid ümbruskonna põllupidajad, asunikud ja ettevõtjad n. n. „kartulitööstuse ühised“, kellele siis riik piiritusevabrikud kas rendile ehk muul viisil kasutamisele andis. Mõistagi, et moodustatud ühised, kui noored ettevõtted, organiseerimise puuduse ja vilumatuse tõttu tööstust soovitaval edupinnal juhtida ei jõudnud. Viimased aastad on siin aga tuntuvalt parandust kaasa toonud ja võib loota, et tehtud vead ei kordu.

Suurematest piiritusevabrikutest väärib tähelepanu Tallinna piiritusevabrikantide ühi-

suse „Rosen & Ko.“ piiritusvabrik Tallinnas, Merepuiestee nr. 15. Vabrik on 1876. a. asutud ja samanimelise osaühisuse oma, kelle põhikapitaal Emk. 1.519.300. Vabrikuriala on toorespiirituse puhastamine. Normaal töövõimega töötades leidub 50 töö. tööd ja aastane kogutoodang ulatub kuni 60.000.000 kraadi puhastud piiritust. Viimastel aastatel on toodang umbes 30% normaalarajast vähem olnud.

Kui tänini piiritustööstus tooresainetena kartulaid, linnakseid ja maisi on tarvitanud, siis ei saa tähelpanuta mõõda minna katsetest piirituse valmistamiseks muid, odavamaid, aineid tarvitada. Neist katsetest tähelpanuväärilisem on Saksa turbarabade kasutamise seltsi poolt toimetud katsed, turbast piiritust valmistada. Laialatuslisemaid ja kestvaid katseid sel alal on toimetatud Moskvast, prof. Moseri meetodi järele. Katsete tagajärjed on rahuldavad olnud, nimelt: on saadud 100 kilogrammi tooresturbast 7 liitrit 95° piiritust, mida põletis-, valgustus- ja muuks tehniliseks otstarbeks tarvitada võib. Piiritusvalmistamisest järelejäänud jäänused töötatakse aga briketiks ümber ja nende soojuskaloor. arv tõuseb 4800 peale.

Säraseid katseid on vähemal määral Eestis „Tapa“ mõisa viinavabrikus kohalike eriteadlaste ja rahameeste osavõtmisel toimetatud. Nende tagajärgede tõttu on Merekaub. ühing „Balmeka“ Tallinnas, Merepuiestee nr. 27 asunud turbapiirituse valmistamise katsevabriku ehitamisele. Vabriku sisseseadmine jõuab 15. mail s. a. lõpule ja siis asutakse järjekindlate katsete tegemisele. Katsete toimetamisest võtab hra prohv. Moser isiklikult osa ja loodetakse 100 kilogr. tooresturbast kuni 13 liitri 95° piiritust saada. Ettevõtjad loodavad oma katsetest häid tagajärgi ja on juba suurema alalise vabriku sisseseadmiseks ja organiseerimiseks eeltöösid tegema hakanud.

Katsete õnnestamise korral avanevad meie piiritustööstusele hoopis uued väljavaated tooresainete saavutamise (turbaraba on 9,5 üldmaapinnast) ja turgude võitmise alal, eriti tehnilises tegevuses ja tööstuses.

Piiritusvalmistuse ja -puhastamise tööstusega on väga lähedas ühenduses likööri ja napside valmistus, milline ellu tärkas 1920. a., kui isiklikeks tarvitamiseks piirituse- ja viinamüügi seadus, olgugi piiratud, maksuma pandi ja napside ning likööride valmistamiseks loaandmine Rahaministeriumi võimkonda kuuluvaks tunnistati. Likööride ja napside valmistamise tööstust

kuni 1920. a. Eestis ei olnud. Kuni 1913/1914. a. saadi likööri ja napse Venemaa vabrikutest ehk väljamaalt. Väljamaalt sisseveetavate napside ja likööride peale pandi kõrge sisseveetollimaks, mille tagajärjel nende hind väga kõrgele tõusis, missugune asjaolu kohalise likööri- ja napsitööstuse ellutähtsusele virgutajaks sai. 1920. a. asutati esimene likööritööstuse ettevõtte, ja aasta hiljem oli nende arv 8 peale tõusnud. Üksikutest ettevõtetest olgu nimetud:

Eesti marjaviina- ja likööri- ja napsivabrik Tallinnas, „Emlo“ likööri- ja napsivabrik. Tallinnas, Pikk tän. nr. 17. Vabrik on 1920. a. asutud ja tema omanikuks samanimeline osaühisus põhikapitaaliga Emk. 1.000.000. 1921. a. tarvitas 64.127 kraadi piiritust, valmistades 1418 pange mitmesuguseid napse ja likööri.

Osaühisus „Veritas“ likööri- ja napsivabrik, Tallinnas, Dunkri tän. nr. 4. Asutud 1920. a. samanimelise osaühisuse poolt, kelle põhikapitaal Emk. 5.000.000. 1921. a. tarvitas vabrik 99.631 kraadi piiritust, valmistades 2344 pange napse ja likööri. Järgmisel – 1922 aastal tarvitas 106.590 kraadi piiritust, andes sama aja jooksul 2.804 pange mitmesuguseid napse ja likööri.

Rootsi punschivabrik „Calorica“, Tallinnas, Lai tän. nr. 23. Vabrik on 1921. a. asutud ja tema omanikkudeks osaühisus Emk. 5.000.000 põhikapitaaliga. 1921. a. tarvitas vabrik 21.364 kraadi piiritust, valmistades 1094 pange punschi, likööri ja napse. 1922. a. oli piirituse tarvis 46.934 kraadi ja aastane kogutoodang 1.152 pange punschi, napse ja likööri. Vabrik valmistab n.n. „Rootsi punschi“ kolmes kanguses, kuna tema toodete üksikute sortide arv 12 on. Omi saadusi saadab vabrik ka väljamaale. Nii on 1922. a. 500 pange välis- turule saadetud.

„Tallinna viinavabrik“u“ osaühisuse likööri- ja napsivabrik Tallinnas, Merepuiestee nr. 15. Asutud 1921. a. samanimelise osaühisuse poolt põhikapitaaliga Emk. 5.000.000. Vabrik algas 1922. a. tööd, tarvitades 79.144 kraadi piiritust ja andes sama aja jooksul 1.902 pange likööri ja napse.

Viljandi napsi- ja likööri- ja napsivabrik, Viljandis, Lossi tän. nr. 17-a. Asutud 1921. a. samanimelise osaühisuse poolt, kelle põhikapitaal Emk. 2.000.000. 1921. a. tarvitas 60.312 kraadi piiritust, valmistades sama aja jooksul 1.376 pange napse ja likööri. 1922. a. jooksul oli piiritusetarvidus 62.026 kraadi ja kogutoodang 1.447 pange.

Tartu aiavilja osaühisuse likööri- ja napsivabrik Tartus, Holmi tän. nr. 12. Vabrik on 1920. a. samanimelise osaühisuse poolt asutud põhikapitaaliga Emk. 8.500.000. 1921. a. tarvitas vabrik 66.728 kraadi piiritust ja saatis sama aja jooksul 1.071 pange mitmesuguseid likööre ja napse turule. Järgmisel – 1922 aastal oli piirituse tarvidus 78.840 kraadi ja kogutoodang 1.675 pange.

Valga likööri ja napsivabrik „Gross, Kask & Ko.“, Valgas, Herrade tän. nr. 13. Asutud 1921. a. Omanikuks samanimeline osaühisus, kelle põhikapitaal Emk. 3.000.000. 1921. a. tarvitas vabrik 49.256 kraadi piiritust, valmistades sama aja jooksul 1.045 pange likööre ja napse. 1922. a. oli piirituse tarvidus 76.635 kraadi ja kogutoodang

1.798 pange mitmesuguseid likööre ja napse.

Likööri- ja napsitööstuse üldine piirituse tarvidus 1921. a. oli 469.638 kraadi ja toodang 10.915 pange. 1922. a. tõusis piirituse tarvidus 534.900 kraadi ja toodang 12.868 pange peale. Jookide liikidest võiks nimetada „Benedictine“, „Curacao“, „Konjak“, „Kristall Kummel“, „Rootsipunsch“ jne., ülepea umbes 30 sorti.

Tänini on suurema osa toodangust siseturg ära tarvitanud, kuid on üksikuid juhtumisi, kus ka suuremal määral väliturule on saadetud, eriti „Rootsipunshi“ ja „Kummel’it“. Igatahes on mõned liigid saadustest, nagu: „Kummel“ ja „Rootsipunsch“ väliturul tunnistamist leidnud ja loodetavasti suureneb eksport tulevikus tuntuvalt. –

Suurmüügi hindade liikumine aprillis.

Endiselt silmaspidades kõiki eeldusi, mis meie tegime, kui katseviisi „E. M.“ nr. 9 ülevaate suurmüügi hindade liikumise kohta

aasta esimesel veerandil andsime, toome alamal andmed hindade liikumise kohta 1. maiks.

A. Importkaubad.

	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai
Toidu ja maitseained	100,0	99,3	103,4	106,8	110,6
Küte ja õlid	100,0	100,5	103,7	104,8	108,5
Muud ained	100,0	99,8	104,6	105,6	104,3
Importkaupade üldindeks	100,0	99,9	103,9	105,7	107,8

B. Eksportkaubad.

Vili	100,0	96,0	95,7	99,7	101,8
Kartulisaadused	100,0	100,0	106,7	106,7	110,0
Piimasaadused ja liha.	100,0	98,7	105,7	108,7	97,6
Linad.	100,0	95,7	95,7	98,6	98,6
Mets	100,0	(100,0)	102,6	100,0	(100,0)
Paber ja tsement	100,0	100,0	98,4	94,0	95,6
Eksportkaupade üldindeks	100,0	98,4	100,1	101,3	100,6

Eelmise kuuga võrreldes on importkaupade hulgas tähtsalt tõusnud toidu- ja maitseainete, niisama ka kütte ja õlide hinnad. Iseäranis suurt tõusu näitas suhkur, mille hind aasta algusest 60% on tõusnud ja viimase kuu jooksul 16%. Põhjuseks on, nagu seda tehniliselt nimetakse, suhkru „statistiline positsioon“. Olemas olevate toodangu andmete põhjal näib selleaastane suhkrotoodang väiksem olema kui tarvitus, mis New-Yorki suhkrupekulantidele, kes kõige suuremat produtsenti – Kuubat –

täielikult kontroleerivad, võimaluse andis „corneri“ luua. Corner tekitas suhkuruturul kunstliku kaubapuuduse ja ajas hinnad üles. Kui need kalkulatsioonid õiged on, siis lõpeb corneri äri seekord küll õnnelikult, olgugi, et New-Yorgi pangad otsustanud olla, suhkrupekulante mitte finanseerida. Kuna sarnane ettevõtte ainult võimalik on, kui tema taga pangad oma määratute resursidega seisavad, siis jääb muidugi Hommikumaa tarkade otsustada, kuidas pangad iseendid finanseerimast keelduvad.

Teiste ainete hulgas näitab väikest tõusu veel sool. Soolatolli vähendamine, mille vastu E. T. K. protesteerib, toob siin hindadesse vist lähemal ajal muutuse. Kütte ja õlide gruppis on iseäranis tuntavalt tõusnud koksi hind (Ruhr!) – aasta algusest peale 60%, mis ka kogu grupi hindade-indeksi muutuse seletab. Naftasaadused kalduvad ennem langema ehk seisavad muutuseta. Muude ainete hinnad olid stabiil, ehk isegi langesid vähe kuu jooksul.

Eksportkaupade hinnad kõikusid, peale kartulisaaduste, kõik enam-vähem langemise tähe all. Iseäranis silmatorkav oli langemine piimasaaduste ja liha gruppis,

kus hinnad praegu madalamal seisavad, kui jaanuaris. Võiinna langemine Londonis kestis kuu läbi, ja ka liha hind kannatas pisut. Liha ja või hinnamuutused viimasel kuul on huvitav jälgida.

Börsel noteeriti:

	Või, meierei, eksp.	Liha, sea, I s.
Jaanuari algul	4600	1240
Veebruari ..	4460	1280
Märtsi ..	4580	1500
Aprilli ..	4200	1720
Mai ..	3240	1560

Tsemendi hind on veel langenud, mida chitajad muidugi rõõmuga tervitavad.

Ajakirjandus.

Eesti Statistika Kuukiri 1922–23, nr. 9–11, 12 (1), Tallinn, Riigi Statistika Keskbüroo väljaanne. Mõlemad nimetud vihud sisaldavad eneses hulga väärtuslikku materjaali, mis senini enamalt jaolt avaldamata, ehk ajalehtedes laialipillatult käffesaamata oli. Eesti majanduslise elu fundamööpimiseks on see materjal määratu tähtsusega, ja meie jääme kindlasti lootma, et järgnevatel vihkude korralik ilmumine nüüdsest peale kindlustud on. Materjaali väärtust tema täies ulatuses hinnates, lubame enesele siiski mõne puuduse peale tähelpanu juhtida, mis meie vihkude lehitsusel silma on torkanud, ja mille kõrvaldamist tuleks soovida.

Esimestel lehekülgedel leiduvad diagrammid tuleksid nii korraldada, et nad mitte ainult arvusid piltlikuks ei teeks, mis öieti diagrammide kõige väiksem ülesanne on (arvude populariseerimine) vaid ühtlasi ka suhteid üksikute ühiseluliste nähtuste vahel väljendaks. Ka lihtsa pildistamise mõttes on nad puudulikud. Nii tuleks, näit., valuuta-hindade diagrammis mingisugune masstaab valida, et pildistud valuutaliikumised tõesti väljendud oleks. Toodud diagrammis roomavad dollar ja kuldrubla, nii ütelda, mõõda põhja, ja ei saa palja silmaga nende liikumisest pilti, kuna £ oma suurema masstaabi tõttu suuremaid kõikumisi demonstreerib. Kui keegi vaevaks võtab järele arvata, siis leiab ta, et £ kõikumise amplituud 1922. aastal väiksem oli, kui dollaril (vastavalt 8,3% ja 12,3%; keskmine kõrvalekaldumine 1,26% ja 1,28%). Niisama annab ka alamaltoodud diagramm liikumasoleva paberiraha kohta täiesti valepildi, sest et temas Eesti Panga tähed on arvesse võtmata. Kuna sarnaseid diagramme just eeskätt väljamaal vaadeldakse, siis võidakse sellega kergesti uus müütos Eesti rahaasjanduse kohta väljamaa kirjandusse lanseerida, mida sealst pärast nii kerge ei ole välja tõrjuda. Omas aasta ülevaates andis „The Economist“ ekslikult Eesti emissioonina üles ainult väljalastud Eesti Panga tähed. Nüüd toob, näit., National City panga sirkulaar oma väite tõenduseks, et

Euroopas inflatsioon igal maal edasi kestab, andmed Eesti emissiooni kohta, mis olla olnud aasta algul 350 miljoni ja aasta lõpul 1300! (à propos: trükkivade paranduses, mis muidu kahes keeles on tehtud, on prantsuskeelne seletus välja jäänud, et liikumas oleva paberiraha diagramm vigane on!) – Niisamasugune masstaabi viga leidub ka Tallinna turuhindade diagrammis, kus kõõgivõi hind suuri hüppeid teeb, kuna teised kõverjooned masstaabi väiksuse tõttu roomavad, olgugi, et munade ja loomaliha hindade kõikumised nähtavasti suuremad olid, kui kõõgivõi juures. Reisijate arvu asemel näeksime parema meelega diagrammi kaubaveo kohta raudteedel. Tõõstuse diagramm annab väljamaalasele mulje, nagu oleks Eestis niihästi väike-, kesk-, kui ka suuritõõstus arvuliselt kiirelt kasvamas, kuna siin omelt vist tegemist on ainult ettevõtete töökaifse komissari registrisse sattumisega.

„Tähtsamates Eesti majandus- ja ühiskondlise elu ilmutustes“ tabelis puuduvad teated riigi sissetulekute ja väljaminekute üle kuude kaupa, üldarvud tööliste kohta suuritõõstuses jne., kuna selle asemel veerandi kogu tabelist võtavad oma alla õige täielikud kriminaalstatistilised teated. Nagu oleks Eesti mõni kriminaalide vabariik. Külgehakkavate haiguste nimekirjas leiame kala-, liha- ja vorstikihvituse. Miks muud kihvitused k ü l g e h a k k a v a t e (!) haiguste all välja on jäetud?

Kahetsema peab, et Keskbüroo endiselt võimaliku ei ole leidnud olema bilansi andmeid kuude kaupa üksikute pankade viisi anda. See oleks nii mõnelgi asjata raisatud töötunde kokku hoidnud. „Eesti Panga“ kassatähed figureerivad kokkuvõtte bilansides ikka veel „muude passiivade“ all!

Lõpuks ei saa kuidagi mitte allakriipsutamata jätta vigast prantsuskeelt, millesse väljaanded tõlgitud. Senikaua, kui see ainult naljakas on, ei oleks ju suuremat viga, aga kui telliskivid katusekivideks (Tuiles pro briques) tõlgitakse, või reisijatevagunid sõiduriistadeks reisijate jaoks (voitures de voyageurs) ja vankripussid sõna puudusel lihtsalt vankri osadeks, siis oleks võinud tõlke parem tegemata jätta.

Eesti.

Uued seadused ja määrused.

Järgnevad tollitariifi muutused on „Riigi Teat.“ avaldud: Sisseveoks lubatud kaubad § 98, pkt. 2-a, väävelhapu ammoniak, puhastud Emk. 60.– puudast.

Kroonika.

§ 98, pkt. 2-b puhastamata – tollita.

§ 183, pkt. 5-a Emk. 3000.–

„ „ „ 5-b „ 4000.–

„ „ „ 5-c „ 5000.–

§ 98, pkt. 2-b kohta hakkab see määrus maksma 1. maist, muude muudatuste kohta 1. juunist s. a.

Eesti pangad

„Eesti Statistika“ kokkuvõtte järgi oli Eesti

Aktiiva (milj. margad)

A e g	P a n g a a s u t u s e d	Kassa ja jooksvad arved	Panga väärtpa-berid, kallismeta-llid, vekslid jne. välis-valutas	Laenud ja vekslid	Korrespon-dendid	Muud aktiivad
1. jaanuaril	Eesti Pank	151,5	93,2	1.355,5	247,7	19,5
	Era-aktsiapangad	105,4	39,2	785,2	256,6	147,9
	Pangakontorid	61,5	971,7	113,6	2 275,8	21,7
	Kokku	318,4	1.104,1	2.254,6	2.780,0	189,1
1. märtsil	Eesti Pank	236,3	205,7	1.797,0	605,3	37,1
	Era-aktsiapangad	79,1	45,7	933,3	292,7	236,0
	Pangakontorid	65,1	1.785,6	161,7	1.164,1	154,4
	Kokku	380,5	2.037,1	2.892,1	2.062,0	427,5
1. aprillil	Eesti Pank	279,5	258,7	1.835,4	793,9	7,9
	Era-aktsiapangad	72,4	41,4	1.002,1	277,1	192,0
	Pangakontorid	29,3	875,3	160,8	1.513,3	149,2
	Kokku	381,1	1.175,4	2.998,4	2.584,2	349,1
1. mail	Eesti Pank	283,7	217,7	2.029,6	1.128,2	15,5
	Era-aktsiapangad	80,1	44,9	1.075,2	328,2	268,6
	Pangakontorid	47,1	563,1	201,8	1.334,6	67,5
	Kokku	410,9	825,7	3.306,5	2.791,0	451,6
1. juunil	Eesti Pank	307,6	240,8	2.084,8	1.393,6	17,6
	Era-aktsiapangad	106,7	51,0	1.225,1	270,4	352,2
	Pangakontorid	53,5	1.519,7	237,9	972,1	245,2
	Kokku	467,8	1.811,5	3.547,8	2.636,1	615,0
1. juulil	Eesti Pank	257,1	250,8	2.162,5	1.462,3	23,0
	Era-aktsiapangad	88,6	73,8	1.314,9	336,3	301,2
	Pangakontorid	60,4	1.118,8	316,1	1.374,4	232,0
	Kokku	406,1	1.443,3	3.793,5	3.173,0	556,2
1. aug.	Eesti Pank	199,2	125,0	2.320,6	1.446,5	39,6
	Era-aktsiapangad	107,4	75,0	1.450,3	346,5	300,5
	Pangakontorid	24,8	157,0	333,3	1.887,5	260,3
	Kokku	334,4	357,0	4.104,3	3.680,5	600,4
1. sept.	Eesti Pank	345,2	131,8	2.360,0	1.692,9	78,0
	Era-aktsiapangad	110,7	69,4	1.546,6	342,4	379,5
	Pangakontorid	25,0	340,3	353,5	1.353,2	276,3
	Kokku	480,9	541,5	4.260,1	3.388,5	733,8
1. oktoobr.	Eesti Pank	446,6	137,4	2.406,8	1.704,4	180,7
	Era-aktsiapangad	82,6	62,3	1.641,3	359,8	365,5
	Pangakontorid	42,4	239,8	348,5	1.512,0	305,0
	Kokku	572,6	439,5	4.396,6	3.576,2	851,2
1. novembr.	Eesti Pank	569,9	134,3	2.601,7	1.749,3	88,8
	Era-aktsiapangad	99,8	84,6	1.683,9	329,6	377,5
	Pangakontorid	48,3	110,9	358,8	1.205,4	250,8
	Kokku	718,0	329,8	4.644,4	3.284,3	717,1
1. detsembr.	Eesti Pank	571,0	155,4	2.920,4	1.821,3	72,4
	Era-aktsiapangad	96,4	112,0	1.720,9	314,5	401,9
	Pangakontorid	31,0	92,2	407,4	1.532,6	290,3
	Kokku	698,4	359,6	5.048,7	3.668,4	764,6

1922. a a s t a l.

pankade ärliseis üksikute kuudel 1922. aastal:

Passiiva (milj. margad)

B i l a n s	Osakapitaal	Tagavara- ja muud erikapitaalid	Hoiusummad	Rediskont ja passiivlaenu	Korrespondendid	Muud passiivad
1.867,6	250,0	10,7	895,1	—	174,7	537,0
1.334,3	151,4	38,1	644,1	124,7	198,5	177,6
3.444,5	56,7	43,9	175,9	23,2	2.078,6	1.066,3
6.646,3	458,0	92,6	1.715,0	147,9	2.451,8	1.780,9
2.881,4	250,0	10,7	1.018,1	—	533,1	1.059,5
1.586,8	163,3	38,9	684,9	169,5	253,2	277,1
3.330,9	57,1	43,9	163,2	23,0	2.518,6	524,1
7.799,2	470,4	93,6	1.866,2	193,4	3.304,9	1.870,7
3.175,5	250,0	10,7	1.128,6	—	753,5	1.032,7
1.584,9	164,3	42,3	740,2	197,2	214,0	226,9
2.727,9	57,1	43,9	165,4	15,1	1.931,6	514,7
7.488,3	471,4	96,9	2.034,2	212,3	2.899,2	1.774,3
3.674,6	250,0	37,8	1.384,7	—	826,2	1.176,0
1.797,0	165,8	49,3	891,2	188,6	227,8	274,2
2.314,1	57,1	60,7	184,8	13,2	1.521,2	477,1
7.785,7	472,9	147,8	2.460,7	201,8	2.575,2	1.927,3
4.044,4	250,0	37,8	1.440,8	—	1.056,4	1.259,4
2.005,4	235,8	76,0	935,1	182,6	285,4	290,5
3.028,4	57,1	60,7	217,5	10,8	2.301,3	381,1
9.078,3	542,9	174,4	2.593,4	193,4	3.643,1	1.931,0
4.155,8	250,0	37,8	1.368,7	—	1.035,6	1.463,7
2.114,7	63,1	81,8	951,9	190,6	347,3	280,0
3.201,7	67,1	60,7	270,7	13,4	2.320,3	379,5
9.372,2	570,2	180,3	2.591,4	204,0	3.703,2	2.123,2
4.130,9	250,0	37,8	1.304,6	—	1.156,6	1.381,9
2.279,7	275,1	88,2	1.003,0	221,6	373,0	318,7
2.665,9	57,1	60,7	306,0	10,0	1.820,6	411,5
9.076,6	582,2	186,7	2.613,7	231,6	3.350,3	2.112,1
4.608,0	250,0	37,8	1.229,2	—	1.512,3	1.578,7
2.443,6	297,5	96,4	1.030,6	236,5	391,0	396,6
2.348,4	57,1	60,7	298,9	11,8	1.452,2	467,7
9.405,0	604,5	194,9	2.558,6	248,3	3.355,5	2.443,0
4.876,0	250,0	37,8	1.189,0	—	1.622,6	1.776,7
2.511,5	323,7	96,4	1.062,6	266,8	405,0	356,9
2.448,7	57,0	60,7	312,7	5,9	1.519,9	492,4
9.836,2	630,7	194,9	2.564,3	272,7	3.547,5	2.626,0
5.143,9	250,0	37,8	1.102,7	—	1.729,5	2.024,0
2.575,5	329,3	96,4	1.067,1	300,9	407,6	374,1
1.974,1	57,0	60,7	314,1	2,5	1.161,7	378,4
9.693,8	636,3	194,9	2.483,9	303,4	3.298,8	2.776,5
5.540,4	250,0	37,8	1.082,9	—	1.888,3	2.281,5
2.645,8	329,3	96,4	1.143,1	336,0	341,8	399,1
2.353,7	57,0	60,7	323,2	8,5	1.520,2	384,1
10.539,9	636,3	194,9	2.549,2	344,5	3.750,3	3.064,7

Venemaa.

S.K.F. kontsessioon. (Eesti Moskva Saatkonna kaubandusnõuniku J. Mölder'i aruannetest.) 20. märtsil s. a. kinnitas Sovnarkom kontsessioonilepingu Rootsi kuullaagrite A./S.-ga S. K. F. Göteborgis.

Sellel lepingul on pikem ajalugu. Läbirääkimised algasid juba 1921. a. algusel, sel ajal kui Nõukogude Venemaa, uut majanduslikult poliitikat väljakuulutades, igatpidi katsus väljamaa kapitali Venemaale meelitada. Esimese lepingu kava järele, mis esialgsel läbirääkimistel Nõukogude poolt vastu võeti, pidi SKF tagasi saama oma tehased, hooned ja ladud, kõige inventaariga ja kaupadega, oma peale kohustuse võttes, kindla tööstuse kava järele ja teatava hinna eest Nõukogude valitsusele osa produktsiooni ära anda, kuna teine osa temale vabaks jäi väljamaale viimiseks. Kokkulepe jäi kinnitamata sellepärast, et SKF nõudis Vene valitsuselt kahjutasu ladudest võetud tooresmaterjalide ja laagrite eest 5.000.000 R. Kr.

Ajajooksul muutusid olud ja kontsessiooni tingimised muutusid ikka pahemaks, kuni nüüd leping kinnitud on järgmistel alustel. Kontsessioonääril on õigus Venemaal valmistada ja müüa kuullaagrid ja nendega ühes tarvitataid transmissiooni osasid, milleks temale tarvitamisele antakse kontsessiooni alusel Vene A./S. „SKF“ tehased ja materjalide ladu Moskvast neljakümne aasta peale. Kontsessiooni eesõiguste eest maksab kontsessioonäär riigile 200.000 kuldrubla. Kontsessioonäär on kohustud kuni 1925. oma toodangu tõsta kuni 50.000 laagrini kuus, valitsuse nõudmise korral ka kuulide tööstust Venemaal sisseadma, kuna ta selle ajani tarviliku arvu kuulisid väljamaalt sisse toob, kõigi RSFSR-is maksuvate seaduste alla heitma, riigi poolt nimetud juhatuse liikmeid kontrolli otstarbega vastu võima. Lepingu allkirjutamise juures tunnistab kontsessioonäär, et kõik nõudmised Vene valitsuse vastu, kui Rootsi, nii ka Vene A./S. SKF ja üksikute aktsionääride poolt selle lepinguga likvideeritud on.

Analoogiliselt selle lepingu ajaloole võib oletada, et ka palju kõmu teinud Urquart'i kontsessiooni mis Krasini poolt juba allakirjutud oli; oma praegusel kujul kinnitamist ka tulevikus ei leia, ja seda mitte ainult poliitilistel, mis ametlikuks efektkäandeks tarvitati, vaid puhmajanduslikel põhjustel.

Sovnarkomis on põhjusohtlikult vastuvõetud seadus väljamaa äride esituste kohta. Väljamaa ärid võivad Venemaal kaubelda ja kontori, osakontori ja esitusi avada ainult NKVTorgi lubaga. Väljamaa ärid võivad Venemaal lepinguid teha väliskaubanduse asjus kõigi asutuste ja eraisikutega. Väljamaa esitused võivad oma peale võtta isikud, kes riigiteenistuses ei ole. Kõik praegu riigipiirides tegutsevad väljamaa äride esitused peavad ühe kuu jooksul omale vastava luba muretsema.

Sisemaa kaubanduses kasvab tarvidus pangatähtede järgi. Riigi trustid müüvad oma kaupasid nüüd ainult pangatähtede vastu, milles ka kõik vekslid ja lepingud kirjutatakse. Ühes nendega on ka suurkaubandus täiesti pangatähtede peale üle läinud. Kuid ka väikekaubanduses, nii palju kui siin krediitide tegemist on, tulevad pangatähed tarvitamisele. Seda tähele pannes ja pangatähti tegelikkudeks ostu ja maksu abinõudeks teha püüdes, kavatakse neid suuremal arvul välja lasta, ja kupüütrisid vähendada kuni 1/2 ishevontsinini (5 r. kullas).

Välisvaluuta ülesaatmist väljamaale toimetab Riigi Pank piiramata summas, kui raha valuutas sisse makstakse. Ülesaatmise eest võtab Pank 1 1/2% üle-

saadetavast summast. Nõukogude raha võetakse vastu valuuta ostmiseks ja ülesaatmiseks ainult kokkuleppel ja võimaluse järgi vaba börsi kursi järele.

Vekslid diskonteerib Riigi Pank ainult siis, kui nad on kirjutud pangatähtedes, ja võtab 1% kuus.

Ametlikkude teadete põhjal on kuni 16. III väljalastud 3.700.000 isherv. Liikumises on neid umbes 25 milj. kr. väärtuses, kuna kõige paberraha koguhind 1. III ligi 105 miljoni k. r. oli, nii et pangatähed juba 1/5 kõigist rahamärkide kogust välja teevad.

Kontsessioonid. Rahva Kom. Nõukogu kinnitas kontsessiooni lepingu Inglise Seltsiga Hudson Bay Co., kes oma peale kohustuse võtab 1923. a. Kamtschatka ja Tschukotski poolsaartele sissevõetava kõiksugu kaupade kohalike elanikkude tarvitamiseks summas 350.000 doll. Välja vedada võib Selts karvanahku, mille koondamiseks temale oma aparaat lubatud on. Selts on kohustud ka Kauge-Ida Vneshtorgi kaupadid poolsaartele viima ja kohalistele elanikkudele arstiabi andma.

Vene Kommerts-Panga algatusel on asutud uus A./S. „Rosprodukt“, mille ülesandeks on munade ja tapetud lindude eksport. Senini on „Rosprodukt“, 18 ülesostmise punkti avanud. Selts loodab väljavedada sel aastal kuni 400 vagunit mune, milleks NKVTorgi luba juba antud on.

Töövabaduse kitsendamine. Tööstuse komitee korraldusel võivad ühest asutusest teise üle minna ainult eriteadlased ja ametite kandjad, mis isiklikku usaldust nõuavad. Kõik teised töölised saavad ülemineku luba tööstusest ainult sel korral, kui asutus, millest tööline lahkub, tunnistuse välja annab, et ta lahkumise vastu ei vaidle ja et vabaks saanud koha peale ainult tööstusest asemiku nõudma saab. Asutuse likvideerimise ehk tegevuse vähendamise puhul ei tohi tööline teise asutusse üle minna, vaid langeb tööta töölise hulka järjekorda ootama.

Norra.

Norra tursakalapüük Norra pank on 1.700.000 Norra krooni laenu lubanud, et Norra kalapüüki toetada, ja kavatsusel on veel uue laenu lubamine. Tänavune püük on väga rahuldav ja hiljuti on Finmarkeni piirkonnas väga häid tagajärgi saadud. Hind oli nii odav, et Finmarkenis 0,08 krooni tursakala kilogrammi eest maksti.

Vene kooperatiivide liit Tsentrosojus tahab soetatud tursakala osta ja on lepingu teinud suurema hulga kalade eest, mis ta ostab, puhtas rahas maksta. Et paadid seni veel ei ole suutnud Põhja Jäärmerest välja sõita, siis soovib liit kalu nii võlgu osta, et kalade väljaladimise ajal hind ära tasutakse.

Ameerika-Ühisriigid.

(New-Yorki Eesti konsulaadilt.)

Puuvillaturul on tegevus õige elav. Hinnad kõiguvad 28–31,25 senti naela pealt. Väljamaa ostjad maksavad vabalt 28–29 senti. Toore puuvilla tarvitust Ühisriikide ketrusvabrikute poolt on sel aastal tõusnud. Hiljuti saadud valitsuse teadete järele tarvitavad Ühisriikide kudumisvabrikud veebruari kuul s. a. 566.000 palli toorest puuvilla, kuna 1922. a. sama kuu jooksul oli tarvitust 472.000 palli. Üldse oli märtsi algul ketrajate käes 2.000.000 palli puuvilla, seega 500.000 palli võrra rohkem, kui samal ajal läinud aastal.

Huvitavad arvud Ühisriikide puuvilla kauba väljaveo kohta avaldati hiljuti Ühisriikide Kaubandusministeeriumi tekstiil osakonna poolt. Selle teate järele veeti välja Ühisriikidest 1922. a jooksul 597,8 milj. ruut yardi puuvilla riiet \$ 85,2 milj. väärtuses, kuna 1921. a. välja veeti 551 milj. ruut yardi 871 milj. väärtuses. 1913 aastal veeti Ühisriikidest välja puuvillariiet \$ 30 milj. väärtuses.

Teated ettevõtete tegevusest.

„Eesti Rahvapanga“ aruandest loeme muu seas: „Rahalise liikumise ja pankade seisukorra paranemise peatundmäärgiks on kapitaalide koondumine pankadesse nii osa- või põhikapitaalide kui ka hoiusummade näol.

Kuigi Eesti ühispankades 1922. a. nii osakapitaalide kui ka hoiusummade kasvamine õige tähtselt arenes, ei ulatanud nendesse koondatud kapitaalid kaugeltki selleks, et kõiki kohalisi laenusoovijaid rahuldada.

Loomulikult ei saanud ühispankadel ülejääkisid tekkida, mida oma keskpanga – Eesti Rahvapanga – oleks võinud paigutada.

Sellepärast on ka Eesti Rahvapanga hoiusummade tõus õige piiratud ja põhjeneb peaaesjalikult Tallinnas asuvate ühistegeliste ja ühistegeliste keskasutuste jooksvate summade tõusu peal.

Ka panga osakapitaali suurenemist võib rahuldavaks lugeda, sest suurenemine Mk. 1.676.500.– pealt Mk. 4.272.500.– peale ühistegeliste asutuste praeguste kapitaalide juures ei ole mitte väikene.

Omanikkude järele on osatähed aasta lõpul järgmiselt jaotatud:

65 ühispanga käes	2171	osatähed
54 ostu-müügiühisuse käes	3200	„
2 piimatööstuseühisuse „	4	„
3 kartuliühisuse „	32	„
1 turbaühisuse „	45	„
2 kinnitusseltsi „	140	„
3 masinatarvitajatüh. „	33	„
6 muu ühisuse „	254	„
135 eraasutuste ja isikute „	2666	„
seal hulgas 1000 osatähed Eesti Panga käes.		

Kokku 271 omaniku käes 8545 osatähed.

Lootuse järele läheb korda ill. väljaande osatähita aasta algkuudel realiseerida, nii et aasta lõpupoole uut väljaannet on võimalik realiseerida hakata.

Laenude tarvituse alal seadis 1923 aasta meie rahvamajandusele veel suuremad nõudmised üles, kui eelmise aasta. Enam-vähem normaalseteks muutunud olukorras hakkas põllumees agaralt sõjaeegseid jälgi kaotama ja majapidamist tarviliste välisturu saadustega varustama. Eriliselt muutus elavaks igasuguste põllutööriistade ja masinate ostmine. Neid ostisid üksikud põllumehed, veel enam aga ühisused.

Et eelmise aasta põllusaak suuri ülejääkisid ei võimaldanud, 1922. a. oma aga võrdlemisi halb oli, siis ei jätkunud põllumeestel nendeks ostudeks kaugeltki oma rahast, vaid neil tuli laenude teel lisa nõutada. Sellest tekkis aasta keskel iseäranis elav laenude nõudmine niihästi kohalikkudes ühispankades, kui ka otseste Eesti Rahvapangas.

Suur hulk kohalikke ühispankasid ei suutnud neid nõudmisi rahuldada ning pöörasid omakord Eesti Rahvapanga poole.

Eesti Rahvapank püüdis neid laenusoovisid jõudumööda rahuldada, ning, kus see võimalik ei olnud, juhtis sooviavaldused Eesti Panka.

Eesti Pangal avanes aasta lõpupoole suurem võimalus kohalikkude ühispankade laenusoove suuremal määral rahuldada, kui ta omad osakonnad maakonna linnades avas

Eelmise aasta eeskujul korraldas E. Rahvapank ka 1922. a. asunikkuude inventaari muresemiseks riigikassa summadest laenu, missuguseks otstarbeks sel aastal Riigikogu poolt Mk. 10.000.000 – oli määratud.

Ühtlasi leiti võimalus ka nendest summadest uusi laenusid asunikkuudele välja anda, mis nende poolt selle aasta kestel laenu kätte tagasi makseti. Kuid need summad ei rahuldanud kaugeltki kõiki asunikkuude laenuarvudusi, mispärast aegsasti selleks samme hakati astuma, et järgmiseks aastaks suuremad summad selleks otstarbeks riigi elarvesse võetaks.

Üleüldine väljaantud laenude summa on – väljaarvatud asunikkuude laenud – aasta jooksul Mrk. 12.984.542.90 pealt tõusnud Mk. 28.998.461.05 peale. Viimases summäs on:

Diskonteeritud vekslid:

Ühispankadele	M. 12.391.500.–
Teistele ühistegeliste asutustele	2.165.000.– M. 14.556.500.–
Eraasutustele ja isikutele	3.715.000.–
Kokku Mk. 18.270.500.–	

Konto-korrent arvete kujul antud laenud:

Ühispankadele	M. 1.725.165.87
Teistele ühistegeliste asutustele	M. 7.515.786.88 M. 9.240.952.75
Eraasutustele ja eraisikutele	1.487.008.30
Kokku M. 10.727.961.05	

Kokkuvõetult:

Ühistegeliste asutustele	M. 23.797.452.75
Eraasutustele ja isikutele	5.201.008.30
Kokku M. 28.998.461.05	

Eraasutustele ja isikutele laenude andmise juures on püütud peaaesjalikult tõstuslisi ettevõtteid finantseerida, kaubanduslistest aga neid, kes sarnaste kaupadega kauplevad, millega ühistegelised asutused ei kauple.

Tähtsal määral on ka 1922 aastal Eesti Rahvapanga tegelastele tööd andnud eelmisel aastal algatud korrespondentide võrgu loomine kohalikkude ühispankade organiseerimise läbi.

Peale korrespondentide arvu suurendamise on panga juhatus nõukogu heakskiitmisel suuremate ühispankadega loonud omavahelise korrespondentide võrgu, kellest osavõtjad kõiki omavahelisi korrespondendi operatsioone E. Rahvapanga arvel toimetavad, mis nende tööd lihisustab ja rahalist liikumist hõlbustab.

Ei saa märkimata jätta liikumata varanduse omandamisi pangale.

Leiti \$ Karja tänavas nr. 19, Heili pärjate kahekordne kivist maja, mis oma asukoha poolest midagi soovida ei jäta, ning omandati peakoosoleku otsuse põhjal 23. oktoobrist 1922. a. Mk. 10.000.000 eest.

Üksikute arvete seis kolme läinud aasta lõpul oli Pangas järgmine:

	31.XII.22	31.XII.21	31.XII.20
Aktiiva:			
Kassa, välisraha ja jooksv. arved . . .	2.157,7	1.344,2	2.046,3
Diskont. vekslid . . .	18.135,5	9.329,5	1.740,5
Konto-korrent . . .	10.728,0	3.665,0	2.214,0
Korrespondendid . . .	5.396,7	6.338,7	964,7
Asunikkude laenud . . .	59.044,6	50 000,0	—
Liikumata varandus . . .	10.950,4	—	—

	31.XII.22	31.XII.21	31.XII.20
Passiiva:			
Osakapitaal	4.277,3	2.000,0	1.000,0
Hoiusummad	18.101,2	4.866,8	411,9
Konto-korrent	3.285,6	2.661,8	4.690,5
Rediskont	5.641,0	3.136,5	1.291,0
Korrespondendid	2.385,0	5.889,0	583,7
Riigikassa	59.044,6	50.000,0	—
Võlg liikumata var. pealt	10.000,0	—	—
Puhaskasu	985,0	331,9	117,8

Bilans (ühes vähemate arv.)	31.XII.22	31.XII.21	31.XII.20
	107.529,7	71.570,5	8.150,7

Nagu era-aktiipangadki, ei ole nähtavasti ka E. Rahvapank veel seda nõiakivi leidnud, et ennast ise suuta finanseerida. Arvamata Asunikkude laen, mis ainult tehniliselt Panga bilansi kuulub, on Rahvapank ainult $\frac{2}{3}$ nõudmistest rahuldada suutnud oma resursidega, kuna muu on pidanud andma rediskont ja konto-korrent Eesti Pangas.

Kulude ja tulude üle annab selgust kokkuvõtte alamal:

	31.XII.22	31.XII.21	31.XII.20
Tulud:			
Saadud 0/0	2.305,0	1.021,1	146,9
kommisjon	2.487,4	1.376,6	453,6
Muud	—	33,0	—
Kokku	4.792,4	2.430,7	600,5

	31.XII.22	31.XII.21	31.XII.20
Kulud:			
Valitsemise ja äri-kulud	2.050,1	1.243,2	345,8
Makstud 0/00/0	1.556,2	710,2	94,2
Kommisjon	75,6	29,6	2,5
Muud	125,6	115,8	40,3
Kokku	3.807,4	2.098,8	486,7
Puhaskasu	985,0	331,9	117,8

Saarte Ühispannga tegevus on läinud aasta jooksv. normaalselt arenenud. Liikmete arv on kasvanud 369 pealt 519 peale. Viimaste hulgas on 223 põllumehed, 68 kaupmehed ja 42 majaomanikud.

Panga arvete edenemine on näha alamaltoodud andmetest:

	31. dets. 1922.	31. dets. 1921.

t u h . m a r k .

Aktiiva:		
Kassa ja jooksv. arved	1.368,1	782,0
Vekslidiskont	1.204,9	278,0
Laenud	9.090,0	3.739,6

Korrespondendid:		
Loro	1.412,2	225,7
Nostro	—	30,6
Asunikkude laenud	1.827,1	1.300,0
Passiiva:		
Osakapitaal	1.037,2	565,7
Tegavara ja kahjutasu kapitaal	59,4	21,5

Hoiusummad:		
tähtajalised	1.694,7	1.055,6
jooksv. arvel	6.251,5	2.911,0
Konto-korrent	1.862,1	1.601,7

Korrespondendid:		
Loro	1.147,9	716,7
Nostro	2.540,2	1.274,7
Puhaskasu	301,6	167,9
Bilans (teised arved ühes arvatud)	15.316,3	8.539,5

Kulud:		
Kommisj. ja 0/00/0	569,7	260,3
Ärikulud	547,7	293,0

Tulud:		
Saadud komisj. ja 0/00/01	419,0	720,0
Kursi vahest	—	1,3

	1.419,0	721,3
Puhaskasu	301,6	167,9

Kaubandus-Tööstusministeeriumi Tööstuse osakond on järgmiste uute tööstuseettevõtete sisseseadmiseks ja tööalgamiseks luba annud:

Aleksander Oit'ile, Nõmme alevis, Datschi tän. nr. 5 saeveski sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Saeveskil on 10 töötl. ja jõuandjaks 25 h.j. lokomobiil. Valmistab igasuguseid puuehitusmaterjale.

Ferdinand Peterson'ile, Harjumaal, Jägala jõel veejõulise elektrijaama voolu edasiandmiseks Raasiku tööstuseettevõtetele jõuks ja valgustamiseks. Jaamal on 3 töötl. ja jõuandjaks 50 h.j. vesiturbiin.

Karl Ekker'ile, Tallinnas, Narva mnf. nr. 63 mehaanika ja plekisepa töökoja sisseseadmiseks ja töö algamiseks. Töökojal on 10 töötl. ja jõuandjaks 5 h.j. elektrimootor. Valmistab ja parandab mitmesuguseid vähemaid töö- ja tarberistu.

Eestimaa metallitööstuse A/S „Krotusele“ Tallinnas, Katusepapi tän. nr. 35 metallitööstuse tehase sisseseadmiseks ja töö algamiseks. Tehasel on 20 töötl. ja jõuandjaks on lokomobiil 140 h.j. ja elektri mootor 100 kw. Valmistab esialgu mitmesuguseid naelu.

„J. Aivaz & Ko.“ Tallinnas, Soo tän. nr. 27 malmi- ja vasevalu tehase sisseseadmiseks ja töö algamiseks. Tehasel on 35 töötl. ja jõuandjaks 15 h.j. elektrimootor. Valmistab mitmesuguseid torusid ja muud vase- ja malmivalamise töid.

Isiklikud teated.

Emil Silberg'ile Tallinnas, Tsemendi tä. nr. 1-b, tubaka- ja paberossitehase sisseadmiseks ja töö algamiseks. Tehasel on 15 töö. Jõuandjateks elektrimootorid kogujõuga 3 hj. Valmistab mitmesuguseid sorte tubakat ja paberosse.

A/S. „Textiilile“ Tallinnas, end. Böckeri laevaehituse tehase ruumides kangakudumise töökoja sisseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökojal on 100 töö, jõuandjateks elektrimootorid ja lokomobiil. Valmistab mitmesugust sorti puuvillariideid kuni 6000 ars. tööpäeva jooksul.

A/S. „Astoria'le“ Tallinnas, Suur Tartu mnt. nr. 47 tubakavabriku sisseadmiseks ja töö algamiseks. Vabrikul on 1000 töö, jõuandjateks elektrimootorid. Valmistab tubakat, paberosse, kartonaasch ja litograafteid.

Peeter Munna'le Tartus, Maarjamõisa tä. nr. 27 kammide ja nõõpide valmistamise töökoja sisseadmiseks ja töö algamiseks. Töökojal on 15 töö. Töötab elektrijõul valmistades mitmesuguseid nõõpe ja kamme.

A/S. „Salus'ele“ Haapsalus, Suure-Mere tä. nr. 2 valmisriiete ja kudumise töökoja sisseadmiseks ja töö algamiseks. Töökojal on 100 töö, ja valmistab mehaanilisel jõul igasuguseid valmisriideid ja kudumistööd.

Viru-Maidla kartuliühisusele Maidla mõisas, Viru maak. piiritusevabriku sisseadmiseks ja töö algamiseks. Vabrikul on 6 töö, ja jõuandjaks 9 hj. lokomobiil. Valmistab piiritust.

Jaan Ritson'ile Viljandi mõisas toorelina puhastamise vabriku sisseadmiseks ja töö algamiseks. Vabrikul on esialgu 10 töö. Puhastab mehaanilisel teel tooreid linu.

Toimetus palub ettevõtteid selle osa jaoks materjaalisid saata, nagu peakoosolekute protokollid, aasta-bilans, aruandeid, teateid äri laendamisest, valitud direktoritest jne. Teated trükitakse maksuta.

Ärikalender.

15. mai.

Viimane tähtaeg aruandvate ettevõtete teadaande sisseandmiseks läinud operatsiooniaastal saadud tulude kohta iseralisele tulu ja ärimaksu komiteele. (Vaata „Eesti Majandus nr. 1“).

O/ü. „Sistema“, korraline peakoosolek, k. 5 p. l., Tallinnas, S. Karja t. 11.

Laeva O/ü. Hans Diedrich Schmidt, korraline peakoosolek, k. 12 l., Pärnus, Hans Diedrich Schmidt'i kontori ruumides.

19. mail. „Riia Kommertspank“, korraline peakoosolek, k. 5 p. l., Riias, Panga ruumides.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud: Osvald-Friedrich Jakobson ja Klara-Anette-Aleksandra Jakobson, sünd. Avik. Hans Hansu p. Lukk ja Helene Tõnise t. Lukk, sünd. Ubakivi. Voldemar Hindreku p. Lipsmäe ja Mari Jakobi t. Lipsmäe, sünd. Suurallikas. Jaan Hansu p. Lõuna ja Antonie Andrese t. Lõuna, sünd. Matsina („R. T.“ nr. 59-24. apr. 23. a.). Otto Otto p. Vealaks ja Hilda Jaani t. Vealaks, sünd. Saukas („R. Teataja“ nr. 63/64 3. mail 23. a.). Leib Niseni poeg Asnovitsch ja Cilla Sallmani t. Asnovitsch, sünd. Levin („R. T.“ nr. 65 5. mail 23. a.).

Trükiviga. „E. M.“ nr. 11, lhk. 167, esimene veerg, 6 rida tabeli all, ja teine veerg, 11 rida ülevalt: trükitud „Schoffmaa“, peab olema „Iirima“, mida lahkesti parandada palume.

Turu ülevaated.

Lihaturg.

Põllum. Kesküh. „Estonia“ teatel on 30. apr.-5. maini Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas . . .	432	1240	642
Tartus . . .	164 ^{1/2}	622	169
Teistes linnades	134	694	212
Kokku. . . .	730^{1/2}	2556	1023
Eelmis. nädalal	782	3185	850

Tallinnas olid hinnad läbistikk (markades puuda eest):

	30. apr.-5. maini.	Eelmisel näd.
Numloomad (eluskaal tapetud)	525-560	530-560
Numvasikad (eluskaal tapetud)	800-920	800-1000
Numsead (eluskaal tapetud)	840-1000	880-1000
	1200-1280	1280-
	1600-1680	1600-1680

Võiturg.

Inglise võituru seisukord on endiselt selgusetu. Värsket võid tuleb rohkesti juure ja külmetusladudest ei ole vanad tagavarad palju vähenenud. Madalate hindade tõttu on suurem osa Eesti võid teistesse maadesse müüdud.

Eesti võid noteeriti Londoni turul:

	Sel nädalal:	Läinud nädalal
Väga hea	145-138	140-142 sh. per cwt.
Hea	132-134	135-138 " " "

Tallinna börs kursisedel

		4. mai	5. mai	7. mai	8. mai	9. mai	11. mai
1 dollar	Ostjad	337.50	337.50	337.50	337.50	337.50	337.50
	Müüjad	339.50	339.50	339.50	339.50	339.50	339.50
	Tehtud	—	—	339.20	339.30-339.40	339.25	339.25
1 naelsterling	Ostjad	1570	1565	1565	1565	1561	1559
	Müüjad	1576	1573	1574	1574	1569	1567
	Tehtud	—	—	—	—	—	1565
100 Saksa marka	Ostjad	0,88	1,00	0,90	0,90	0,87	0,84
	Müüjad	0,98	1,50	1,05	1,00	0,97	0,94
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Soome mrk.	Ostjad	930	930	930	925	923	920
	Müüjad	948	938	937	935	933	930
	Tehtud	—	937	—	—	—	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	9025	9020	9010	9005	8990	8995
	Müüjad	9075	9070	9060	9055	9040	9045
	Tehtud	—	—	—	9050	9025-9035	—
100 Daani krooni	Ostjad	6365	6330	6305	6300	6300	6310
	Müüjad	6415	6380	6355	6350	6350	6360
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Prantsuse franki	Ostjad	2255	2250	2250	2240	2245	2225
	Müüjad	2285	2280	2285	2270	2275	2255
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Holl. guldenit.	Ostjad	13240	13225	13225	13225	13225	13100
	Müüjad	13340	13325	13325	13325	13325	13300
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Läti rubla	Ostjad	131.50	131	131	131	131	131
	Müüjad	134.50	134.50	134	134	134	134
	Tehtud	133.50	—	—	—	—	—
100 Czechosl. krooni	Ostjad	980	980	980	985	980	980
	Müüjad	1020	1020	1020	1020	1020	1020
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
1 kuld rubla	Ostjad	165	165	165	165	165	165
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Itaalia liiri	Ostjad	1630	1630	1625	1625	1620	1600
	Müüjad	1680	1680	1675	1670	1670	1650
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	—	—	—	—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Helveetsia franki	Ostjad	6130	6130	6140	6130	6130	6125
	Müüjad	6180	6180	6190	6180	6180	6175
	Tehtud	—	—	—	—	—	—